

حقوق بشر چیست؟

در سطح داخلی کشورها کمک خواهد کرد. در سطح بین‌المللی، این سازوکارها عبارتند از نهادهای نظارت بر معاهده‌ها، کمیته‌های تخصصی که بموجب معاهدات برپا شده و وظیفه نظارت بر اجرای تعهدات معاهده را بر عهده دارند و همچنین گزارشگران ویژه و دیگر کارشناسان مستقلی که توسط شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد برای تحقیق و گزارش در مورد چالش‌های منطقه‌ای حقوق بشر تعیین می‌شوند.

آیا اعمال تبعیض بر افراد گی، لزبین، دوجنس‌گرا، تراجنسی یا دوجنسی (دگرباشان جنسی)، قانونی است؟

خیر. حق برابری و رهایی از تبعیض از اصول اساسی حقوق بشر است و این حق در منشور سازمان ملل متحد، اعلامیه جهانی حقوق بشر (میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی) و معاهدات حقوق بشر درج شده است. کلمات آغازین اعلامیه جهانی حقوق بشر به‌شکلی صریح می‌گوید: «تمام افراد بشر آزاد به دنیا می‌آیند و از لحاظ حیثیت و حقوق با هم برابرند.» حق برابری و رهایی از تبعیض ارائه شده توسط قوانین بین‌المللی حقوق بشر برای همه مردم، بدون در نظر گرفتن جنس، گرایش و هویت جنسی یا «وضعیت‌های دیگر» آنان تضمین شده است. هیچ زیرنویس یا هیچ بند معافیت مخفیانه‌ای در هیچ‌کدام از معاهدات حقوق بشر موجود نیست که به واسطه آن یک دولت بتواند تا حقوق کامل برخی را رعایت کند اما صرفاً بر پایه گرایش و هویت جنسی افراد، از اعطاء حقوق به بقیه افراد خودداری ورزد.

علاوه بر این، نهادهای ناظر بر معاهده حقوق بشر سازمان ملل متحد تایید کرده‌اند که گرایش و هویت جنسی جزو موارد ذکر شده در قوانین بین‌المللی حقوق بشر محسوب می‌شود و تبعیض نهادن بر اساس آن‌ها ممنوع است. یعنی هرگونه تمایز و تبعیض در حقوق مردم بر اساس این واقعیت که آن‌ها دگرباش جنسی هستند، غیر قانونی است، همان‌طوری که تبعیض به علت رنگ پوست، نژاد، جنسیت، دین و یا هر وضعیت دیگری غیر قانونی است. این قضیه بارها و بارها در تصمیم‌گیری و راهنمایی‌های عمومی، توسط نهادهای معاهده، مانند کمیته حقوق بشر سازمان ملل متحد، کمیته حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، کمیته حقوق کودک، کمیته مبارزه با شکنجه و کمیته رفع تبعیض علیه زنان تایید شده است.

برخی از شایع‌ترین گونه‌های نقض حقوق بشر دگرباشان جنسی چیست؟

دفتر حقوق بشر سازمان ملل، طیف گسترده‌ای از نقض حقوق بشر علیه افراد صرفاً بر اساس گرایش و هویت جنسی آنان را ثبت کرده است.

حقوق بشر، حقوق ذاتی تمامی انسان‌ها است. تمامی ما انسان‌ها به یک اندازه و رها از هرگونه تبعیض باید از حقوق انسانی برخوردار باشیم؛ صرف‌نظر از ملیت، محل اقامت، جنسیت، خاستگاه ملی یا قومی، رنگ، مذهب، زبان و یا هرگونه وضعیت دیگرمان، از جمله سن، معلولیت، وضعیت سلامت، گرایش یا هویت جنسی. این حقوق، خواه حقوق مدنی و سیاسی باشند (مانند حق زندگی، برابری در مقابل قانون و آزادی بیان) و یا حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی باشند (مانند حق کار، داشتن امنیت اجتماعی و آموزش و پرورش) حقوقی جهان‌شمول، جدایی‌ناپذیر و مرتبط با یکدیگرند.

حقوق بشر، اولین بار در پاسخ به جنایات صورت گرفته در جنگ جهانی دوم، در اعلامیه جهانی حقوق بشر (۱۹۴۸ میلادی) بیان شد. مقررات جهانی حقوق بشر اغلب توسط قانون، در شکل‌هایی مانند معاهده‌ها، قوانین بین‌المللی، اصول کلی و دیگر منابع حقوق بین‌الملل بیان و تضمین شده است. قوانین بین‌المللی حقوق بشر، دولت‌ها را موظف می‌سازد تا بر اساس ضوابط مشخصی عمل کنند و یا از برخی اعمال مشخص خودداری ورزند تا حقوق انسانی و آزادی‌های اساسی افراد و گروه‌ها، ترویج و حفاظت گردد.

با عضو شدن در معاهدات بین‌المللی، دولت‌ها متعهد به اجرای مسئولیت‌ها و وظایفی می‌گردند که مطابق آن باید حقوق انسانی افراد مورد احترام قرار گیرد، از این حقوق حمایت گردد و این حقوق احقاق گردد. تعهد به محترم شمردن حقوق بشر بدان معنی است که دولت‌ها بایستی از مداخله در حقوق بشر و یا محدود ساختن بهره‌مندی افراد از حقوق انسانی خود پرهیز کنند. تعهد دولت‌ها به حفاظت از حقوق بشر آنان را متعهد می‌سازد تا از افراد و گروه‌ها در برابر نقض این حقوق توسط اشخاص ثالث مراقبت کنند. تحقق حقوق بشر افراد بدین معنا است که دولت‌ها باید گام‌های اجرایی مثبتی بردارند تا تمامی افراد بتوانند از حقوق اساسی و انسانی خود به‌شکلی کامل بهره‌مند شوند.

قوانین بین‌المللی حقوق بشر چیست؟

قوانین بین‌المللی حقوق بشر، تعهداتی را که کشورها ملزم به رعایت آن هستند مشخص می‌کنند. با تصویب معاهدات بین‌المللی حقوق بشر، دولت‌ها متعهد به تصویب قوانین و نیز اتخاذ یک سری اقدامات داخلی می‌گردند که با تعهدات و وظایف آنها، آنگونه که در معاهده ذکر شده است، منطبق باشد. در صورتی که روند قانونی در یک کشور نتواند سوء رفتارها در زمینه حقوق بشر را دادرسی کند، سیستم‌ها و روندهایی در سطوح منطقه‌ای و بین‌المللی ایجاد شده است که می‌تواند به شکایات و اظهارات افراد رسیدگی کند. وجود این سازوکارها به اطمینان خاطر از بابت احترام کامل و اجرای استانداردهای بین‌المللی حقوق بشر

این موارد شامل می‌شوند بر:

- حمله خشونت‌بار، اعم از حمله شدید کلامی و بی‌احترامی لفظی، قلدری و آزار روانی، ضرب‌وشتم فیزیکی، شکنجه، آدم‌ربایی و قتل‌های از قبل برنامه‌ریزی شده.
- قوانین کیفی تبعیض‌آمیز که اغلب برای آزار و اذیت و مجازات دگرباشان جنسی مورد استفاده قرار می‌گیرند، از جمله قوانینی که روابط جنسی مبتنی بر رضایت طرفین را جرم تلقی کرده و از این‌رو ناقض حق حریم خصوصی افراد و حق‌رهایی آنان از تبعیض است.
- ایجاد محدودیت‌های تبعیض‌آمیز در زمینه آزادی بیان و ایجاد محدودیت‌های مشابه در زمینه حق تشکیل آزادانه مجامع و تجمعات مسالمت‌آمیز و نیز قانون ممنوعیت انتشار مطالب مربوط به همجنس‌گرایی که به بهانه محدود ساختن «تبلیغ» دگرباشی جنسی صورت گیرد.
- رفتار تبعیض‌آمیز که می‌تواند در مکان‌های گوناگونی رخ دهد، از جمله در محل کار، مدارس، خانه، خانواده و بیمارستان. در صورت عدم وجود قوانین ملی منع تبعیض بر اساس گرایش و هویت جنسی، چنین رفتارهای تبعیض‌آمیزی بی‌وقفه ادامه می‌یابد و راهی برای دادخواهی کسانی که از این اقدامات متضرر می‌شوند باقی نخواهد ماند. در این شرایط، عدم به رسمیت شناختن روابط همجنس‌گرایانه یا عدم به رسمیت شناختن هویت جنسی افراد، می‌تواند تأثیری تبعیض‌آمیز بر زندگی بسیاری از دگرباشان جنسی داشته باشد.

مجمع عمومی و شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد در مورد این موضوع چه گفته‌اند؟

مجمع عمومی سازمان ملل متحد در مجموعه‌ای از قطعنامه‌ها، از دولت‌ها می‌خواهد که حق حیات همه افرادی را که در حوزه قدرت آنها حضور دارند تضمین کرده و نیز بطور کامل و در اسرع وقت همه پرونده‌های قتل، از جمله قتل‌های انجام گرفته به خاطر گرایش یا هویت جنسی افراد را مورد رسیدگی قرار دهند. (به عنوان مثال، قطعنامه A/RES/67/168 را بخوانید.)

در ژوئن ۲۰۱۱، شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد، به عنوان اولین نهاد بین‌دولتی سازمان ملل متحد، قطعنامه مفصلی را در خصوص حقوق بشر، گرایش و هویت جنسی به تصویب رساند. قطعنامه شماره ۱۷/۱۹ این شورا، «نگرانی شدید» شورا را در مورد خشونت و تبعیض علیه افراد به خاطر گرایش و هویت جنسی آنان بیان کرده و همچنین خواستار انجام تحقیقاتی در زمینه ابعاد و دامنه این خشونت‌ها و تبعیض‌ها و نیز اقدامات لازم جهت مقابله با آنها گردید.

این پژوهش توسط دفتر کمیسر عالی حقوق بشر در دسامبر ۲۰۱۱ تدوین و منتشر شد. در این کار تحقیقی، خشونت و تبعیض مستمر و دائم علیه افراد به دلیل گرایش و هویت جنسی آنان مورد بررسی قرار گرفت. بر پایه یافته‌ها و

توصیه‌های این پژوهش، میزگردی در محل شورا در ماه مارس ۲۰۱۲ برپا شد که در آن برای نخستین بار در سازمان ملل، یک بحث بین‌دولتی رسمی در مورد این موضوع صورت گرفت.

قوانین بین‌المللی از دولت‌ها می‌خواهد چه گام‌های عملی به منظور حفاظت از حقوق دگرباشان جنسی بردارند؟

تعهد اصلی دولت‌ها در زمینه احترام به حقوق بشر دگرباشان جنسی، شامل بر تعهد نسبت به این موارد می‌شود:

- حفاظت از افراد در مقابل خشونت همجنس‌گراهراسی و تراجنس‌هراسی و جلوگیری و منع شکنجه و رفتارهای بی‌رحمانه، غیرانسانی و اهانت‌آمیز علیه این افراد. تصویب قوانینی علیه «جنایت با انگیزه تنفر» که مانع از خشونت تنفرآمیز علیه افراد به خاطر گرایش جنسی‌شان بشود، ایجاد ساختارهای کارآمد برای ثبت و گزارش خشونت‌هایی که با انگیزه نفرت علیه این افراد صورت می‌گیرد؛ از جمله تحقیق موثر در مورد این اعمال و تعقیب قانونی مجرمان و اجرای عدالت در مورد آنها. همچنین آموزش درجه‌داران نیروی انتظامی، نظارت بر بازداشتگاه‌ها و ایجاد سیستمی که بتواند به مشکلات قربانیان رسیدگی کند. علاوه بر این، تصویب قوانین و سیاست‌های مربوط به پناهندگی باید این موضوع را به رسمیت بشناسد که مورد اذیت و آزار واقع شدن بخاطر گرایش جنسی می‌تواند دلیل موجهی برای درخواست پناهندگی باشد.
- لغو قوانینی که همجنس‌گرایی را جرم می‌شناسد، خصوصاً تمام قوانینی که رفتار جنسی مبتنی بر رضایت افراد بزرگسال را در حریم خصوصی آنان جرم تلقی می‌کند. همچنین تضمین شود که افراد به خاطر هویت و گرایش جنسی خود بازداشت و یا زندانی نشده و به هیچ وجه مورد آزمایش‌های پزشکی خفت‌باری که برای تعیین گرایش جنسی آنها انجام می‌شود، قرار نگیرند.
- منع تبعیض به خاطر گرایش و هویت جنسی افراد. تصویب قوانینی که تبعیض به خاطر گرایش و هویت جنسی را ممنوع اعلام می‌کند. برگزاری دوره‌های آموزشی برای مبارزه با تبعیض و مقابله با ننگ‌انگاری دگرباشان جنسی.
- حفاظت از آزادی بیان، حق تشکیل آزادانه مجامع و جمعیت‌های مسالمت‌آمیز برای تمامی دگرباشان جنسی. همچنین اطمینان از اینکه هیچگونه محدودیتی در زمینه این حقوق (حتی در مواقعی که چنین اعمال محدودیت‌هایی با نیتی مشروع، معقول و متناسب صورت می‌گیرد) بصورت تبعیض‌آمیز و صرفاً بر پایه گرایش و هویت جنسی افراد اعمال نخواهد شد. گسترش فرهنگ برابری و تنوع در جامعه به گونه‌ای که احترام به حقوق دگرباشان جنسی را نیز شامل شود.